

ΣΤΕ 1524/2020 [ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟΥ ΈΡΓΟΥ]

Περίληψη

- Από το συνδυασμό των προβλέψεων του Περιφερειακού Πλαισίου Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης προκύπτει ότι η Διοίκηση τελεί σε επίγνωση των βλαπτικών επιπτώσεων στο περιβάλλον που ενδέχεται να επιφέρουν δραστηριότητες, ιδίως εξορυκτικές, σχετικές με τον επιθερμικό χρυσό, καθώς και του γεγονότος ότι η ισχυρά οχλούσα ρύπανση, γενικώς, δεν αντιμετωπίζεται με οικονομικώς βιώσιμο τρόπο, προδήλως με τα δεδομένα που η ίδια έχει υπόψη. Αυτές, όμως, οι παραδοχές, όχι απλώς δεν οδήγησαν το ΠΠ Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης να αποκλείσει σε κάθε περίπτωση τις εν λόγω εξορυκτικές δραστηριότητες, αλλά, αντιθέτως το ίδιο ΠΠ εντάσσει τη “συνετή” διαχείριση των φυσικών πόρων της Περιφέρειας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, ρητώς κατονομαζόμενα, τα ορυκτά, τα μεταλλεύματα και τα γεωθερμικά πεδία, στην αναπαραγόμενη και αυξανόμενη αναπτυξιακή διαδικασία, η οποία, ειδικώς ως προς τον οικισμό των Σαπών, επιβάλλεται να είναι προγραμματισμένη και εκτιμάται ότι συνιστά προϋπόθεση για να αποκτήσει ο οικισμός αυτός, σήμερα αγροτικός, τον σχεδιαζόμενο χαρακτήρα “ημιαστικού κέντρου με ιδιαίτερη οικονομικο - κοινωνική διάρθρωση”. Κατά συνέπεια, το αιτιολογικό έρεισμα της προσβαλλόμενης πράξης το οποίο, κατ’ επίκληση των ρητρών του ΠΠ Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, θεωρεί την περιβαλλοντική αδειοδότηση του επίμαχου ερευνητικού προγράμματος μεταλλευτικού χώρου ως αντίθετη προς τον ισχύοντα περιφερειακό σχεδιασμό, είναι μη νόμιμο, διότι διατυπώνεται κατά παραγνώριση των λοιπών προβλέψεων του ΠΠ, οι οποίες, όχι απλώς δεν αποκλείουν, αλλά, αντιθέτως, ενθαρρύνουν παρόμοια προγράμματα και δραστηριότητες έρευνας και εξόρυξης, εν γνώσει του γεγονότος ότι τέτοιες δραστηριότητες μπορούν να καταστούν περιβαλλοντικώς οχληρές με δυσχερώς, από οικονομική άποψη, αντιστρέψιμα αποτελέσματα, αν δεν επιχειρηθούν κατά τρόπο συνετό και προγραμματισμένο. Οι εν λόγω κατευθύνσεις του ισχύοντος, κατά τον κρίσιμο χρόνο, ΠΠ δεν θα μπορούσαν, εξάλλου, να ανατραπούν από την από μηνός Αυγούστου 2013 έκθεση αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης του ΠΠ Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης και πάντως, δεν ανετράπησαν από αυτήν, αφού και η μελέτη αυτή προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι “οι κλάδοι ... της εξόρυξης ... εμφανίζονται ιδιαίτερα δυναμικοί στην Περιφέρεια”, ότι “Οι σχετικές δραστηριότητες παρουσιάζουν συνέργειες με άλλους τομείς και έχουν εν δυνάμει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Περιφέρεια, εντούτοις έχουν κατά κανόνα σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, γεγονός που εγείρει την ανάγκη προγραμματισμού με στόχο την αποφυγή συγκρούσεων με άλλες παραγωγικές χρήσεις και την αποτροπή της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος ...”, περαιτέρω δε, αφού διατυπωθεί η γενική διαπίστωση ότι

“οι πιέσεις από τη διαχείριση των βιομηχανικών και πετρελαϊκών εγκαταστάσεων και των απορριμμάτων και παραπροϊόντων της εξόρυξης του ορυκτού πλούτου αποτελούν θέματα που δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς ...”, αναφέρεται ότι “Η βασική προοπτική της Περιφέρειας βρίσκεται στον πλούτο των πόρων της. Πολιτισμός, φύση, ορυκτός πλούτος, ενέργεια ... είναι οι βασικοί άξονες που πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και να οργανώνονται σε επιμέρους χωρικά και διαχειριστικά σχέδια. ... η Περιφέρεια να εκμεταλλευτεί με αειφόρο προοπτική όλους τους πόρους της. Η αναζήτηση στρατηγικών που θα εμπλέκουν την ολοκληρωμένη διαχείριση πολλών πόρων ταυτόχρονα πρέπει να προμηθευθεί για να αντιμετωπιστούν εσωτερικές συγκρούσεις και αντιθέσεις...” . Τέλος η εν λόγω μελέτη θεωρεί επιβεβλημένο “... να οριστούν οι όροι και οι δυνατότητες συνύπαρξης μεταξύ εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου, ανάδειξης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος ... στα πλαίσια της αειφορίας ...”. Κατά συνέπεια, ούτε το σχετικό με την αξιολόγηση του ισχύοντος ΠΠ από την ως άνω μελέτη αιτιολογικό έρεισμα της προσβαλλόμενης πράξης ευσταθεί, δεδομένου ότι οι “επιφυλάξεις” που διατυπώθηκαν κατά τη μελέτη και που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τις “σοβαρές ανησυχίες” για τη δυνατότητα αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών κινδύνων, ερμηνευόμενες από κοινού με τις λοιπές παραδοχές της μελέτης, έχουν την έννοια ότι η ανάπτυξη των εξορυκτικών δραστηριοτήτων, κεφαλαιώδους σημασίας για την Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, η οποία έχει, ως προς αυτός, συγκριτικό πλεονέκτημα σε πανελλαδικό επίπεδο, αποτελούν λόγο να πραγματοποιηθεί αυτή υπό όρους βιωσιμότητας, δηλαδή με τον δέοντα σχεδιασμό και κατά τρόπο που να ενσωματώνει την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, και δεν μπορεί να γίνεται επίκλησή τους για να αποκλεισθεί εκ προοιμίου η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων αυτών σε κάθε περίπτωση.

Δραστηριότητες όπως η επίμαχη, θα ήταν, καταρχήν, συμβατές με το χωροταξικό σχεδιασμό της Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, ο οποίος, εξειδικεύοντας, άλλωστε, τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 106 παρ. 1, ρυθμίζει την αξιοποίηση των υπαρχόντων στην περιοχή υπογείων κοιτασμάτων, δηλαδή πηγής εθνικού πλούτου, κατά τρόπο διασφαλίζοντα την προστασία του περιβάλλοντος, εντός των πλαισίων της αρχής της αειφορίας. Επομένως, η αντίθετη εκτίμηση της προσβαλλόμενης πράξης δεν είναι νόμιμη.

Κατά το άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος, η οικονομική δραστηριότητα της Χώρας, την οποία το Κράτος οφείλει να προγραμματίζει και συντονίζει, αποσκοπεί και στην εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης. Η κοινωνική συνοχή, επομένως, αναγορεύεται σε στοιχείο το οποίο, από κοινού με την προστασία του περιβάλλοντος, προσδιορίζει τον αειφόρο χαρακτήρα της οικονομικής ανάπτυξης. Στη διασφάλισή της αποβλέπει και ο νομοθέτης, εθνικός και υπερεθνικός, ο οποίος καταστρώνει διαδικασίες διαβούλευσης των κρατικών αρχών με άλλους φορείς και το κοινό. Η τήρηση, ειδικότερα, της διαδικασίας διαβούλευσης, ιδίως με το ενδιαφερόμενο κοινό, αποσκοπεί πράγματι να

διαφωτίσει τα αποφασίζοντα δημόσια όργανα ως προς πλευρές του σχεδίου ή έργου, στις οποίες η κοινωνία αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα και μπορεί να σχετίζονται είτε αμιγώς με την προστασία του φυσικού ή πολιτιστικού περιβάλλοντος, είτε με τις ανθρωπογενείς επιπτώσεις του σχεδίου ή έργου.

Η κοινωνική συνοχή, όμως, ως θεμέλιο της βιώσιμης ανάπτυξης, οφείλει να είναι και η ίδια βιώσιμη και να έχει διαμορφωθεί κατά τρόπο που να απηχεί την ιδιότητα των συμμετασχόντων στη διαβούλευση μελών της κοινωνίας, αλλά και των, τυχόν, δημοσίων οργάνων που την εκφράζουν, ιδίως των αυτοδιοικητικών, ως μερών του κοινού προβληματισμού που αναπτύσσεται κατά την προβλεπόμενη διαδικασία και έχει ως περιεχόμενο τη συνεισφορά πληροφοριών, απόψεων και, ενδεχομένως, διαφορετικής οπτικής, και όχι την επιβολή τους στα αποφασίζοντα όργανα. Δεν είναι, επομένως, στοιχείο προσδιοριστικό της βιωσιμότητας έργου ή δραστηριότητας η “κοινωνική συνοχή”, όταν αυτή δεν εμφανίζεται ως επιστέγασμα υγιούς και νηφάλιας διαβούλευσης, δηλαδή ανταλλαγής περιβαλλοντικής πληροφορίας και έκφρασης γνήσιου προβληματισμού, συγκλίσεων και διαφωνιών, αλλά προκύπτει από την επιβολή των επιλογών τμημάτων της κοινωνίας, ακόμη και όταν αυτή εκφράζεται από τοπικούς θεσμούς και φορείς, αφού αυτό θα μετέθετε, παρά το νόμο, την αποφασιστική αρμοδιότητα στους γνωμοδοτούντες και διαβουλευόμενους φορείς. Κατά συνέπεια, δεν επιτρέπεται στα αρμόδια για την περιβαλλοντική αδειοδότηση κρατικά όργανα να αρκούνται στη διαπίστωση της ελλείψεως “Κοινωνικής συνοχής” υπό την έννοια αυτή, και, απεκδυόμενα, κατ’ ουσίαν, των αποφασιστικών τους αρμοδιοτήτων, να απορρίπτουν αιτήματα περιβαλλοντικής αδειοδότησης χωρίς να εξετάζουν αν συντρέχουν οι σχετικές νόμιμες προϋποθέσεις.

Υπό τα δεδομένα αυτά, ούτε το δεύτερο αιτιολογικό έρεισμα της προσβαλλόμενης πράξης είναι νόμιμο. Εξάλλου, και σε κάθε περίπτωση, δεν επρόκειτο για μεταλλευτική εκμετάλλευση, αλλά για μεταλλευτική έρευνα, συμβαλλόμενη τόσο από τη μεταλλευτική νομοθεσία, όσο και από την εν ισχύ σύμβαση της αιτούσης με το Δημόσιο, η οποία δεν προκύπτει ότι έχει καταγγεληθεί εκ μέρους του. Ούτε το στοιχείο αυτό, όμως, συνεκτιμήθηκε.

Πρόεδρος: Αθ. Ράντος

Εισηγητής: Μ. Γκορτζολίδου

Το πλήρες κείμενο της απόφασης θα αναρτηθεί αμέσως μετά την καθαρογραφή του από το Δικαστήριο.